



Prof. dr. Ramunė Kasperė
KTU mokslininkė

„Pagrindinė spraga, paskatinusi „EyeSign“ tyrimą, yra nepakankamas informacijos prieinamumas kurčiųjų bendruomenei jų gimtąja kalba. Šiame tyrime susiejome mašininio ir dirbtiniu intelektu grįsto vertimo bei gestų kalbos priimtumo temas. Siekiant didinti klausos negalia turinčių asmenų prieigą prie turinio pasitelkiami subitrai kurtiesiems ir neprigirdintiems bei gestų kalba, o regos negalia turinčių asmenų įtraukčiai – garsinis vaizdavimas, tačiau Lietuvoje šios praktikos vis dar nėra plačiai paplitusios. Integruojant dirbtinio intelekto technologijas į gestų kalbos vertimą, atsiveria galimybės mažinti komunikacijos barjerus tarp girdinčiųjų, kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų bei didinti medijų prieinamumą. Iki šiol Lietuvoje trūko tyrimų, kurie leistų įvertinti, ar dirbtiniu intelektu grįsti vertimo sprendimai iš tiesų mažina informacinę atskirtį, ar tik sukuria prieinamumo iliuziją“, – sako Kauno technologijos universiteto mokslininkė prof. dr. Ramunė Kasperė. Visą interviu kviečiame skaityti šio naujienlaiškio rubrikoje „Mėnesio interviu“.



Lietuvos mokslo taryba į LRT tarybą skiria prof. Vitą Akstinaitę



Kanados aukštųjų mokyklų delegacija lankėsi LMT



Pradedami įgyvendinti 7 LMT finansuojami technologinės plėtros projektai



Kas taps kitais Europos lyčių lygybės čempionais? Prasidėjo paraiškų teikimas

NAUJIENOS



Jau šį rudenį darbą pradės 89 jaunujų mokslininkų vadovaujamos tyrimų komandos



LMT atstovai Švedijoje gilinasi į kompetencijos centrų kūrimo ir tvarumo patirtis

NAUJAUSI KVIETIMAI

Kvietimas teikti paraiškas „Eureka“ tinklo MTEP projektams įgyvendinti atsistatymui po stichinių ir kitų nelaimių
Iki 2026-10-26

„Eureka“ tinklo „Eurostars 3“ programos projektų kvietimas teikti nacionalines finansines paraiškas (10-asis kvietimas)
Iki 2026-07-22

2026 m. kvietimas teikti paraiškas Lietuvos–Lenkijos mokslo projektams vykdyti „Daina 4“
Iki 2026-09-15

2026 m. liepos 8 d.
Tarptautinis informacinis renginys: EUROSTARS-3 11-asis kvietimas

2026 m. liepos 10 d.
„Eureka“ tinklo MTEP projektų informacinė diena

2026 m. liepos 2 d.
Renginys „Kas naujo „Europos horizonte“? NATURE ir BRIDGING krypčių horizontalieji kvietimai“

BŪSIMI RENGINIAI



ES mokslo, technologijų ir inovacijų politikos aktualijos

LINO biuro naujienlaiškis Nr. 17, 2026 m. birželis

Bruselio naujienos

Kviečiame skaityti naujausią LINO biuro naujienlaiškį, kuriame apžvelgiami 2026 m. kovo-birželio Bruselio politikos įvykiai, susiję su mokslo, inovacijų, konkurencingumo temomis. Jame aptariami ES Tarybos susitikimų rezultatai, pažanga derybose dėl kito daugiamėčio (2028-2034 m.) ES biudžeto, naujausios Europos Komisijos iniciatyvos bei LINO biuro veikla.

Naujienlaiškyje taip par pateikiamos naudingos nuorodos į ES įstaigų konsultacijas ir kvietimus, įvairių sričių 2025 m. švieslentes (kuriose galima pamatyti, kaip kitų Europos ir pasaulio šalių kontekste atrodo Lietuva), ekspertų ataskaitas.

Turite naujienų, kurios galėtų tapti LMT naujienlaiškio dalimi? Pasidalykite el. p. aktualijos@lmt.lt

MTI akiratyje: Lietuva tarptautinėse mokslo platformose

ESS ERIC

Europos socialinis tyrimas (EST) – kas dvejus metus nuo 2001 m. atliekama tarptautinė socialinė apklausa, skirta Europos gyventojų nuostatomis, vertybėms ir elgsenai analizuoti. Tyrimas laikomas viena pažangiausių ir metodologiškai stipriausių socialinių apklausų Europoje, leidžiančia stebėti tiek visuomenių pokyčius, tiek ilgalaikį socialinių procesų stabilumą.

Lietuva yra Europos socialinio tyrimo mokslinių tyrimų infrastruktūros konsorciumo – ESS ERIC – narė, o nuo 2019 m. tyrimo įgyvendinimą Lietuvoje koordinuoja Vytauto Didžiojo universitetas. EST Lietuvoje vykdomas Vytauto Kavolio tarpdisciplininių tyrimų institute, siekiant užtikrinti aukštos kokybės, patikimus ir tarptautiniu mastu palyginamus duomenis apie gyvenimo sąlygų, socialinės struktūros, nuomonių ir vertybių pokyčius.



Pagrindiniai pasiekimai

Vienas svarbiausių Lietuvos dalyvavimo EST pasiekimų – nuoseklus Lietuvos visuomenės duomenų įtraukimas į tarptautinę palyginamąją duomenų bazę. Tai leidžia Lietuvos socialinius, politinius ir vertybinius pokyčius analizuoti platesniame Europos kontekste ir lyginti juos su kitų šalių tendencijomis.

EST Lietuvoje prisideda prie aukštos kokybės duomenų rinkimo, jų atvėrimo ir taikymo moksliniuose tyrimuose, studijose bei viešosios politikos analizėje. Tyrimas apima tokias temas kaip pasitikėjimas žiniasklaida ir institucijomis, politika, subjektyvi gerovė, socialinė atskirtis, religija, tapatybė, socialiniai-demografiniai rodikliai ir žmogiškosios vertybės. Atskirose bangose taip pat nagrinėjamos aktualios temos, pavyzdžiui, socialinė gerovė, diskriminacija dėl amžiaus, šeimos ir darbo santykis, demokratijos vertinimas, sveikatos socialinė nelygybė, klimato kaita, energetika, lyčių vaidmenys, požiūriai į imigrantus ir pabėgėlius.

Svarbi pasiekimų dalis – augantis duomenų prieinamumas ir naudojimas. Lietuvių kalba EST duomenys prieinami per VDU CRIS sistemą, kur skelbiami 9-osios, 10-osios ir 11-osios bangų duomenų rinkiniai, o tarptautiniu lygiu visų 1–11 bangų duomenys anglų kalba prieinami per oficialų EST duomenų portalą. 2026 m. sausio mėn. pasaulyje buvo daugiau kaip 268 tūkst. registruotų EST duomenų naudotojų, o 2025 m. sausio mėn. Lietuvoje jų buvo 2 129, daugiausia – studentai.

Nauda Lietuvai

EST suteikia Lietuvos mokslininkams, studentams ir analitikams prieigą prie patikimų, tarptautiniu mastu palyginamų duomenų apie Lietuvos ir Europos visuomenių raidą. Tai ypač svarbu socialinių, politinių, demografinių ir vertybinių pokyčių tyrimams, nes leidžia Lietuvos situaciją vertinti ne izoliuotai, o platesniame Europos kontekste.

Tyrimo duomenys naudingi ne tik akademinėi bendruomenei, bet ir viešosios politikos formuotojams, žurnalistams, nevyriausybinėms organizacijoms, verslo atstovams ir visuomenei. Jie padeda identifikuoti socialinę atskirtį, pasitikėjimo institucijomis pokyčius, piliečių įsitraukimą į viešąjį valdymą, skaitmenizacijos, klimato kaitos, energetikos ir kitus visuomenei svarbius klausimus.

EST taip pat stiprina Lietuvos socialinių mokslų kompetencijas ir tarptautiškumą. Dalyvavimas ESS ERIC leidžia Lietuvos tyrėjams taikyti aukščiausius metodologinius standartus, įsitraukti į tarptautines darbo grupes, naudotis mokymų išteklių ir prisidėti prie įrodymais grįstos viešosios politikos. Plačiaja prasme ši infrastruktūra padeda kurti tiltą tarp kokybiško mokslo ir praktinių sprendimų, reikalingų visuomenės pokyčiams suprasti ir valdyti.



Kai kalba tampa matoma: ar dirbtinis intelektas gali mažinti informacinę atskirtį?

Mėnesio interviu

Dirbtinis intelektas sparčiai keičia tai, kaip kuriame, verčiame ir naudojame informaciją. Tačiau technologinė pažanga savaime negarantuoja, kad informacija visiems visuomenės nariams taps prieinamesnė. Ypač svarbu suprasti, ar nauji sprendimai iš tiesų padeda mažinti informacinę atskirtį, ar kartais sukuria tik prieinamumo iliuziją.

Kauno technologijos universitete vykdomas Lietuvos mokslo tarybos (LMT) finansuojamas projektas „Mašininio vertimo ir gestų kalbos receptijos tyrimas pasitelkiant žvilgsnio sekimą“ siekia atsakyti į šiuos klausimus. Pasitelkdami žvilgsnio sekimo technologiją mokslininkai tiria, kaip žmonės suvokia žmogaus ir dirbtiniu intelektu grįstą vertimą, kokią įtaką tam daro kognityviniai procesai ir kaip naujosios technologijos vertinamos kurčiųjų bei neprigirdinčiųjų bendruomenėje. Tyrimo rezultatai ne tik prisideda prie kalbos technologijų ir žvilgsnio sekimo tyrimų plėtros Lietuvoje, bet ir suteikia svarbių įžvalgų apie tai, kaip kurti vartotojų poreikius atitinkančius dirbtinio intelekto sprendimus ir mažinti informacinę atskirtį.

Apie projekto tikslus, pirmąsias įžvalgas ir ateities perspektyvas pasakoja projekto vadovė, Kauno technologijos universiteto mokslininkė prof. dr. Ramunė Kasperė.

– Jūsų projekte susikerta kelios sudėtingos sritys – dirbtinis intelektas, kalbos technologijos ir gestų kalbos receptija. Kokia buvo pagrindinė mokslinė problema ar spraga, kuri Jus paskatino imtis būtent tokio tarpdisciplininio tyrimo, ir kodėl ji, Jūsų nuomone, iki šiol Lietuvoje buvo nepakankamai nagrinėta?

– Pagrindinė spraga, paskatinusi „EyeSign“ tyrimą, yra nepakankamas informacijos prieinamumas kurčiųjų bendruomenei jų gimtąja kalba. Informacijos prieinamumas klausos ir kalbos negalią turinčiai auditorijai yra vienas iš pagrindinių Europos Sąjungos tikslų, kuriuo siekiama užtikrinti visų asmenų su negalia įtrauktį ir kuris yra aiškiai apibrėžtas bei aptartas Europos prieinamumo akte (EAA). Šiame tyrime susiejome mašininio ir dirbtiniu intelektu grįsto vertimo bei gestų kalbos priimtumo temas. Siekiant didinti klausos negalią turinčių asmenų prieigą prie turinio pasitelkiami subtitrai kurtiesiems ir neprigirdintiems bei gestų kalba, o regos negalią turinčių asmenų įtraukčiai – garsinis vaizdavimas, tačiau Lietuvoje šios praktikos vis dar nėra plačiai paplitusios. Integruojant dirbtinio intelekto technologijas į gestų kalbos vertimą, atsiveria galimybės mažinti komunikacijos barjerus tarp girdinčiųjų, kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų bei didinti medių prieinamumą.

Iki šiol Lietuvoje trūko tyrimų, kurie leistų įvertinti, ar dirbtiniu intelektu grįsti vertimo sprendimai iš tiesų mažina informacinę atskirtį, ar tik sukuria prieinamumo iliuziją. Būtent šią spragą ir siekiame užpildyti.

– Mašininis vertimas dažnai vertinamas per tikslumo ar klaidų prizmę, tačiau Jūsų tyrime analizuojamas ir subjektyvus bei emocinis suvokimas. Kiek svarbu vertinant DI sprendimus įtraukti būtent šiuos – sunkiau pamatuojamus – aspektus, ir kokių netikėtų įžvalgų tai atskleidė?

– Vertinant DI sprendimus, ypač tokiuose jautriuose kontekstuose kaip gestų kalbos vertimas, vien tik techninio tikslumo rodiklius nepakanka. Nors vertimo tikslumas ir klaidų dažnis leidžia įvertinti sistemos funkcinių efektyvumą, tai neatskleidžia, kaip vartotojai realiai vertina technologiją – ar ji jiems atrodo suprantama, patikima, natūrali ir priimtina naudoti kasdienėse situacijose. Būtent todėl į tyrimą buvo įtrauktas subjektyvus ir emocinis suvokimas. Gestų kalba yra ne tik informacijos perdavimo priemonė – ji taip pat apima kultūrinius, socialinius ir emocinius aspektus, todėl vartotojų reakcijos į technologiją tampa itin reikšmingos.

Tyrime siekiame nustatyti ne tik tai, kaip mašininio vertimo netikslumai veikia informacijos suvokimą, bet ir kaip kurtieji bei lietuviai gestų kalbos vertėjai vertina pačias technologijas. Mums svarbu suprasti, ar vartotojai pasitiki dirbtinio intelekto sugeneruotu vertimu ir kiek yra pasirengę jį priimti kasdienėje komunikacijoje.

Visas interviu čia.



NEWS



Research Council of Lithuania Appoints Prof. Vita Akstinaite to the LRT Council



"Northern Prospects": Why Europe's Dual-Use Challenge Is About Connections, Not Technology



Delegation of Canadian Higher Education Institutions Visits the Research Council of Lithuania



Who Will Become Europe's Next Gender Equality Champions? Applications Are Now Open



RCL Representatives in Sweden Explored Experiences in Establishing and Sustaining Competence Centres



Medical Technology Trends and Their Role in Personalised Healthcare Discussed in Brussels

LATEST CALLS

Call for Proposals for the Implementation of Eureka Network R&D Projects for Recovery After Natural Disasters and Other Emergencies

Until 2026-10-26

Call for National Funding Applications for Projects under the Eureka Network Eurostars 3 Programme (10th Call)

Until 2026-07-22

2026 Call for Proposals for Lithuanian-Polish Research Projects "Daina 4"

Until 2026-09-15

8 July 2026
International Information Event: EUROSTARS-3 11th Call

10 July 2026
Eureka Network R&D Projects Information Day

2 July 2026
Event: "What's New in Horizon Europe? Horizontal Calls under the NATURE and BRIDGING Destinations"

UPCOMING EVENTS



ESS ERIC

The European Social Survey (ESS) is an international social survey conducted every two years since 2001, designed to analyse the attitudes, values, and behaviour of European populations. It is considered one of the most advanced and methodologically robust social surveys in Europe, enabling the study of both societal change and long-term stability in social processes.

Lithuania is a member of the European Social Survey research infrastructure consortium – ESS ERIC. Since 2019, the implementation of the survey in Lithuania has been coordinated by Vytautas Magnus University. In Lithuania, the ESS is carried out at the Vytautas Kavolis Interdisciplinary Research Institute, with the aim of ensuring high-quality, reliable, and internationally comparable data on changes in living conditions, social structure, public opinion, and values.

Key Achievements

Lithuania's participation in the ESS has led to the systematic inclusion of national survey data in an international comparative database, enabling analysis of social, political, and value changes in a broader European context.

In Lithuania, the ESS supports high-quality data collection and its use in research, studies, and public policy analysis. The survey covers key topics such as trust in institutions and media, political attitudes, subjective well-being, social exclusion, religion, identity, socio-demographic factors, and human values, with additional modules addressing current issues like inequality, work-life balance, democracy, climate change, energy, gender roles, and migration attitudes.

ESS data are openly accessible: Lithuanian datasets (rounds 9–11) are available via VMU CRIS, while all rounds (1–11) are accessible internationally through the ESS data portal. As of January 2026, the ESS had over 268,000 registered users worldwide, including 2,129 in Lithuania (January 2025), mostly students.

Benefits for Lithuania

The ESS provides Lithuanian researchers, students, and analysts with access to reliable, internationally comparable data on the development of Lithuanian and European societies. This is particularly important for studying social, political, demographic, and value-related changes, as it enables Lithuania to be analysed within a broader European context rather than in isolation.

The data are valuable not only for the academic community but also for policymakers, journalists, NGOs, business representatives, and the wider public. They support the identification of key societal challenges, including social exclusion, trust in institutions, civic engagement, digitalisation, climate change, and energy-related issues.

The ESS also strengthens the capacity and internationalisation of Lithuanian social sciences. Participation in ESS ERIC enables researchers to apply high methodological standards, engage in international networks, access training resources, and contribute to evidence-based policymaking, helping to bridge high-quality research and practical societal decision-making.

